

DELAVEC

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Gradišče št. 2.

GLASILO ZDRUŽENE DELAVSKE STROKOVNE ZVEZE JUGOSLAVIJE.

Izhaja 10. in 25. dne v mesecu.
Stane posamezna številka Din 2.—, mesečno Din 4.—, celoletno Din 48.— Za članstvo izvod po 1.— Din.
Oglasi po ceniku.
Dopisi morajo biti frankirani in podpisani ter opremljeni z štampiljko dotične organizacije.
Rokopisi se ne vračajo. Reklamacije so poštne proste.

Bilanca za leto 1926.

Kakor podjetniki, tako morajo tudi delavci koncem vsakega leta napraviti bilanco, iz katere se bodo učili in napravili načrt za delo v bodočem letu.

Banke, podjetniki in delniške družbe bodo koncem leta veseli svojih bilanc, ker bodo videli, da jim je njihov trud donesol toliko in toliko procentov čistega dobička.

Ko pa dela svojo bilanco delavstvo, vidi, da mu je bila celo leto servirana gospodarska kriza, znižanje delavskih plač, davke na ročno delo, vpoklici na orožne vaje in ukinitvev stanovanjske zaščite.

Za vse leto marljivega dela in pasje poslušnosti so začeli prejemati posamezniki nagrade, ki jim jih more dati le današnja kapitalistična družba. Vsak delavec je vse leto pridno garal svojemu gospodarju, misleč, da ga je zadovoljil ter da se ga bo gospodar sigurno spomnil koncem leta in priznal, da je bila delavčeva pridnost tista, ki je pripomogla do tako lepe bilance.

In res! Naši kapitalisti so se spomnili koncem leta, da je delavec tisti faktor, ki je pripomogel s svojo pridnostjo do uspeha njihove bilance. Zato je pa potrebno, da nagradi tega delavca in sicer z izredno nagrado. V momentu, ko se oni vesele pri svojih orgijah in razkošnih požrtijah, ko slave spomin rojstva prvega revolucionarja, ki so ga zavili v zlato tančico, da služi njihovim namenom, v tem momen-

tu mečejo iz tovarn, rudnikov in delavnic delavce na cesto, v objem trde zime, krute bede, izpostavljenemu mrazu in pomanjkanju.

Čemu so dobili take nagrade in zakaj se jim te nagrade še obljublajo?

Zato, ker so se borili za vero, da ne opeša! Zato, ker so bili dobri nacionalisti! Zato, da zmaga Korošec! Zato, ker so spravili v parlament 20 tigrov! Zato, ker so gazili osemurni delovnik! Zato, ker so skakali drug drugemu v hrbet in pozabili na tako potrebno **solidarnost!** In končno zato, ker nasedajo meščanskim žoltim strokovnim organizacijam, ki so v službi onih, ki so jim take nagrade dali!

Bilanca za leto 1926 nas uči, da bomo morali v novem letu očistiti delavnice meščanskih podreptnikov.

Naši zaupniki bodo dvignili prapor razredne borbe, naše organizacije bodo pokazale delavstvu meč solidarnosti, ki bo neusmiljeno sekal delavske nasprotnike.

Neustrašeno stopamo v novo leto 1927, v zavesti, da nas čaka trd boj, v spoznanju, da je potrebna med nami iskrenost, poštenost in spoštovanje drug drugega.

Zato bomo mi kovači kovali, trdo kovali, tenko poslušali, da ne bo med nami nespoznan, ko pride čas, ko sine dan, da vstane, plane kladivar, kladivar silni iz nas . . .

Proletarsko izobraževalno delo.

Avstrijska centrala za delavsko izobrazbo (Arbeiterbildungszentrale) je izdala za l. 1925-26 (od 1. jul. 1925 do 30. jun. 1926) o svojem delovanju poročilo, ki je zanimivo in poučno tudi za nas.

1. Tečajji in predavanja.

Najlepše se je razvila sistematična izobrazba potom tečajev in šol. Krona tega delovanja je bila otvoritev *delavske socialistične univerze na Dunaju*, ki je najvišja šola za izobrazbo delavskih funkcionarjev. Dunajska strankina šola tvori srednjo stopnjo, razne *okrajne šole* pa osnovno stopnjo. Osnovna stopnja je hkrati najvišja stopnja za *strokovne šole*. Poleg teh pa delujejo *ženske in mladinske šole*. *Govorniške šole* dopolnjujejo zgoraj omenjene tečaje. Razni *elementarni* tečajji (za jezike, knjigovodstvo itd.) dopolnjujejo vse skupaj. Splošnih delavskih političnih šol je bilo 33, govorniških 7, ženskih 23, strokovnih 10, *mladinskih* 37, 3 pevske in 2 za ritmično gimnastiko.

Posameznih predavanj o najrazličnejših predmetih je bilo 3889. Teh predavanj je priredila stranka 1297, strokovne organizacije 332, obratni sveti 13, mladinske organizacije 1888, mladinske strokovne sekcije 209, čisto kulturna društva 150. Pri teh predavanjih je prišla v poštev sledeča snov: socializem in gospodarstvo 751krat, zgodovina 213krat, dnevna politika 343krat, strok. gibanje in socialna politika 139krat, delavsko gibanje 394krat, kulturna vprašanja 719krat, vera 178krat, naravoslovje 274krat, zdravstvo 174krat, občinska politika 30krat, drugo 35krat, recitacije 639krat.

Predavanja so izpopolnjevale *ekskurzije* (izleti) v muzeje, razstave in obrate (565).

Predavanja po pokrajini so vodili večinoma *potovalni učitelji* in *govorniki*.

Nadalje se je izposodilo 1268 serij *skioptičnih slik*. Na Dunaju se je priredil tečaj za skioptične operaterje.

Filmov se je izposodilo 974. Vendar je izposojanje filmov napram prejšnjemu letu nazadovalo.

Delavske knjižnice.

Centrala je zelo pospeševala delavske knjižnice. Tako se je na Dunaju ustanovila cela vrsta novih knjižnic v sledečih okrajih: Leopoldstadt, Margareten, Mariahilf, Hietzing, Währing, Rudolfsheim, Ottakring. Knjižnice so izposodile 740.846 knjig. Iz tega se vidi, kako važne so za gibanje lastne strankarske knjižnice.

Že to kratko poročilo kaže živahno delavnost avstrijskih sodrugov na kulturnem polju. Tudi pri nas bi se lahko razvilo izobraževalno delo v podobnem obsegu. Naše strokovne šole, tečajji prosvetnega odseka Delavske zbornice itd. pokazujejo veliko ukaželjnost našega delavstva.

Ali za pravilen razmah delavnosti je predvsem potreben *pravilen ustroj organizacije*. Avstrijska centrala za delavsko izobrazbo sestoji iz stranke, strokovnih, ženskih, mladinskih in raznih kulturnih društev ter njihovih zastopnikov. Njeno delo obsega torej celoten pokret z vsemi organizacijami. To je *vse-splošna, vse-obsegajoča in združujoča kulturna centrala*. Naša »Svoboda« pa obstoji kot neka posebna organizacija izven strokovnih, političnih in združnih organizacij. Za pravilen razmah kulturnega gibanja pri nas je treba prav tako iz strokovnih, političnih, združnih in raznih kulturnih društev »Svoboda«, »Cankar« itd. ustvariti skupno centralo za proletarsko izobrazbo.

Strokovne organizacije v Angliji.

Za vsakega našega delavca bo zanimivo in poučno, poznati ustroj strokovnih organizacij v industrijsko razviti Veliki Britaniji, ki je ravnokar preživela osemmesečno stavko, ki se je končala s kompromisom med podjetniki, vlado in rudarji.

Koncentracija (osredotočenje) strokovnih sil v Angliji nikakor ni tako daleč napredovala kakor v Avstriji in Nemčiji, ki še vedno prednjačita strokovnemu gibanju vsega sveta. Poleg nekaterih močnejših strokovnih zvez obstoji še vedno cela množica organizacij, ki se delé po poklicih, kakor so imeli naši železničarji še medavno 14 kategorijskih društev. Poleg teh je še cela kopica popolnoma samostojnih krajevnih ali okrajnih društev. Dočim je torej v angleškem gibanju **velika razcepljenost po poklicu in krajih, pa ni prav nobene razcepljenosti po verski ali strankarski pripadnosti**, iz česar je razviden praktičen smisel angleškega delavca.

Število samostojnih strokovnih društev v Angliji je znašalo 1892. leta 1233, 1896. leta 1358, 1920. leta 1364. Do 1. januarja 1924 se je to število vendar zmanjšalo na 1155. Med temi je bilo 299 organizacij tekstilnih delavcev, 272 od nameščen-cev, 115 kovinarskih in 113 rudarskih.

Organizacijska oblika je zelo različna. V nekaterih gospodarskih panogah obstoje že popolnoma moderne **industrijske zveze**. Vendar so še vedno zelo močni glasovi za stare poklicne organizacije. Tako je strokovni kongres 1924. leta sklenil, da se organizacije čim najbolj spoje v velike zveze, kongres 1925. leta je pa ta predlog zopet odklonil.

Nekatere krajevne organizacije so med seboj **federativno združene**. To so predvsem bombažni delavci, ki imajo po tri zveze po 67.000, 449.000 in 165.000 članov.

Med federativno in centralistično organizacijo je polno prehodnih oblik. Mnogo organizacij obsega le en poklic: tako obstoji zveza stavcev, ročnih čevljarjev, modelnih mizarjev itd. Poklicna organizacija v najožjem smislu prevladuje v kovinarski, grafični, oblačilni in živilski industriji.

V mnogo industrijah obstoječa **ločitev na kvalificirane in nekvalificirane delavce** ima svoj izvor v zgodovini angleškega strokovnega gibanja, ki je bilo do osemdesetih let omejeno le na kvalificirane. Ko so se hoteli tudi nekvalificirani delavci organizirati, jih kvalificirani niso marali sprejeti v svoje zveze, radi česar so morali ustanoviti svoje posebne zveze. Ta ločitev je potem marsikje ostala do današnjih dni.

Tudi v sestavi angleških strokovnih organizacij vidimo velike razlike. Najmanjša organizacijska enota je krajevna skupina, ki pa uživa večjo samopravo, kakor naše organizacije nemškega sistema. Nato obstoje okrajni odbori, ki imajo navadno sklepati kolektivne pogodbe; v modernjših zvezah mora vsako pogodbo potrditi centralni odbor.

Centralne zveze so podrejene splošni eksekutivi, ki jo tvorijo zastopniki raznih poklicev in pokrajin. Tej eksekutivi je treba predložiti zlasti take slučaje, o katerih ne smejo odločati uradniki sami. Ta eksekutiva deluje najzorneje pri lesnih in strojnih delavcih.

Zborovanja zaupnikov določajo strokovno politiko. Te zaupniške konference postavljajo v ozadje splošna članska zborovanja,

Uradna statistika navaja za leto 1892—1901 stalno naraščanje članstva od 1.576.000 na 2.025.000. Do leta 1904. je padlo članstvo na 1 milijon 967.000. Od leta 1904. dalje je zopet napredovalo članstvo do povojnih časov: tako je bilo 1914. leta 4.145.000, 1918. leta 6.533.000 in 1920. leta 8.334.000 članov. V letih gospodarske krize se je to število zopet krčilo.

Finančna politika strokovnih organizacij.

Statistika koncem leta 1924. je točna za 4.458.147 članov. Za to članstvo so bili sledeči dohodki:

	1923	1924
članski prispevki	7.985.000	8.236.000
podpora za brezposelne od ministrstva za delo	2.649.000	2.070.000
drugi dohodki	643.000	614.000
skupaj	11.277.000	11.920.000

Članski prispevki so precej visoki: na grafičnega pride povprečnih 67 šilingov tedensko (170 Din), pri stavbincah 61 šilingov, pri kovinarjih 51 šilingov, pri rudarjih 36, pri transportnih delavcih 32 šilingov. Seveda je razlika med raznimi kategorijami. Kvalificiran delavec plača torej v naši valuti približno 600 Din **mesečne članarine**. Mnogi plačajo toliko članarine, kolikor naš rudar zasluži. Pri tem je seveda treba upoštevati, da je po valuti tudi sorazmerno dražje življenje.

Zgoraj označeni dohodki so se razdelili sledeče:

	1924 dol.	1923 dol.
za brezposelne in potovalne podpore	3.176.000	3.733.000
za stavkovne in izprte podpore	1.151.000	721.000
za bolniško in nezgodno podporo	819.000	780.000
za posmrtnino	307.000	284.000
za druge podpore	984.000	925.000
za prispevke politični stranki	215.000	226.000
za kvote	668.000	398.000
skupaj	7.320.000	7.067.000
za upravne in druge stroške	3.232.000	3.225.000
skupaj	10.552.000	10.292.000

Tukaj navedne brezposelne podpore vsebujejo seveda tudi **državno brezposelno podpora**, ki jo prejema angleške strokovne organizacije. (SHS-vlada pa še onih 20 milijonov Din ne da, ki so jih delavci zbrali!)

Politika podpiranja ima poleg neposrednega namena ta cilj, da se varujejo pred pritiskom nezaposelnih delavcev delovni pogoji zaposelnih. Članstvo se vzgaja v tem smislu, da **podpore niso glavni, temveč le postranski namen strokovnih zvez**. Največ brezposelne podpore so izplačale strokovne organizacije leta 1921. in sicer **15 milijonov dolarjev**.

Izdatki za **politične namene** (215.474 dol.) ne znašajo niti šilinga na člana ali 2.4 odstotkov celokupnih izdatkov. Prispevke za delavsko stranko plačajo vsi člani onih zvez, ki so priključene stranki. Delavski stranki (ki je enotna kljub raznim strujam) pripada ogromna večina strokovnih organizacij.

Tako vidimo v angleškem strokovnem gibanju mnogo zastarelega, pa tudi mnogo koristnega in posne-manje vrednega. Predvsem bi se moralo naše delavstvo naučiti tega, da se **strokovno gibanje ne sme cepiti po strankarski pripadnosti**. Treba je likvidirati krščansko-socialne, narodne in take firme in zgraditi enotno razredno strokovno gibanje.

Mezdno gibanje rudarjev pri TPD.

Odklonilen odgovor, ki ga je poslala TPD potom rudarskega glavarstva v Ljubljani na vodstvo ZRJ z Zagorju in I. rud. skupino v Trbovljah v zadevi TPD po ZRJ z dne 24. novembra 1926 vlozeni »Spomenici« za zboljšanje mezdnih prejemkov delavstva, je izzval med rudarji ogromen odpor.

Naravno je, da je bilo pod takimi okolnostmi vodstvo II. rudarske skupine v Trbovljah primorano, da je sklicalo zaupniško konferenco II. rudarske skupine iz vseh revijev TPD za dne 22. decembra 1926 v Trbovljah.

Konferenca je enoglasno odobrila od ZRJ predloženo »Spomenico« TPD in sklenila, da se predloži TPD ponovna »Spomenica«, katera utemeljuje prvo, z zahtevo, da se v najkrajšem času razpiše tozadevna mezdna razprava.

Spomenica se glasi:

Zaupniki I. rudarske skupine iz rudnikov Trbovlje, Zagorje, Hrastnik, Ojstro in podjetja Dukič in drug, zbrani na skupnem sestanku v Trbovljah dne 22. decembra t. l. ponovno ugotavljajo, da je bila »Spomenica«, vložena po sklepu konference ZRJ v Trbovljah z dne 24. novembra t. l. opravičljiva in to iz sledečih razlogov:

1. Delavstvo, zaposleno pri TPD, je bilo z redukcijo mezdnih prejemkov z dne 1. aprila t. l. oškodovano na istih za 21 odstotkov.

2. Z uvedbo odškodnine za strelivo so akordanti oškodovani kljub 20-odstotnem zvišanju akordnih postavk.

3. Nakupna cena, količine življenjskih potrebščin, na katero je TPD pristala pri mezdni razpravi dne 26. avgusta 1922, je z dnem 15. decembra t. l. dosegla 11-odstotno zvišanje napram nakupni ceni te količine z dne 15. decembra 1925.

4. Za vse navedeno v točki 1., 2. in 3. smo pripravljali pri tozadevni razpravi doprinesti konkretne dokaze.

Razvidno iz navedene utemeljive predložene »Spomenice«, si dovoljujemo, kot zakoniti zastopniki delavstva, zaposlenega pri TPD v imenu istega zaprositi spoštovano ravnanstvo TPD, da blagovoli pristati na tozadevno razpravo v najkrajšem času, katere rezultat naj bo veljaven tudi za delavstvo podjetja Dukič in drug.

O tem se obvešča tudi rudarsko glavarstvo v Ljubljani.

Trbovlje, dne 22. decembra 1926.

Zupančič Anton III, Skrbec Jože, Pencelj Franc, Hauptman Anton, Zlak Lovro.

S. K.

Družinsko zavarovanje.

Kamorkoli pogledamo, povsod vidimo nezno bedo. Delavec gara od zgodnjega jutra do poznega večera in se boji enega: kaj bo, ko onemore, ko ne bo več moči v njegovih rokah, ko ne bo več sile v njegovem telesu. Kdo bo skrbel zanj in njegovo družino, če ne bo več v moči, da bi s trdom svojih rok ustvarjal življenje? Jasen je odgovor in razumljiv, če pomislimo samo na vse današnje zakone, ki delavcu več jemljejo, kakor pa dajejo, ki mu trgajo težko prislužen kruh iz rok, pitajo pa ga z ovenjalkom izrabljanja in krivic. Nikdo ne bo bednemu človeku dal podpore, ko je izžet in ni več močan in ni več delovne krvi v njegovih žilah. Niti država, niti kaka druga taka sveta institucija: kajti delavec ve, kakšne so žgoče, ubijajoče podpore. Tu imaš drobtinico, pojej in srečen bodi, da si jo dobil. Od nikogar ne more torej delavec pričakovati usmiljenja, le sam na sebe se še lahko zanesel. Zato se zanašamo le sami na se.

Kaj pa naj storimo, da bodemo mogli brez skrbi gledati v bodočnost? Kaj naj storimo, da nas ne bo mučila skrb, kaj bo z našo družino, če nas zadene nesreča? Kaj naj storimo, če pride dan in umremo, da bo mirno na-

še srce in brez težav? Da bodemo vedeli, da so otroci preskrbljeni, da se ženi ne bo treba mučiti, da ji ne bo treba beračiti! Le eno je mogoče. Varčevanje! Varčevati tako, da nalažamo majhne zneske, ki jih lahko odtrgamo od svojih izdatkov, da se nam te vsotice obrestujejo in da smo obenem zavarovani zoper nezgodo, smrt, doživetje in delanezmožnost.

Vse te prednosti ima takozvano **Družinsko zavarovanje z domačimi hranilniki.**

Ta način zavarovanja vpeljava po celi Jugoslaviji Splošna zavarovalna zadruga v Ljubljani, Tržaška cesta 26, ki je v to svrhu sklenila pogodbo z Jugoslovansko zavarovalno družbo »Zora« v Zagrebu, za katero jamči koncern angleških zavarovalnic z jamstveno glavnicno 49.000.000 angleških funtov, kar znaša v dinarjih ca. 13 milijard.

To družinsko zavarovanje traja 15 ali 20 let. Zavaruje se lahko za 10.000 ali 20.000 Din vsaka zdrava oseba od 20. do 50. leta **brez zdravniške preiskave.**

Vplačuje se za 10.000 Din za 20-letno zavarovalno dobo samo po 2 dinarja na dan ali za 15-letno zavarovanje za 10.000 Din po 3 Din dnev-

no. Za zavarovanje za 20.000 Din se vplačuje v obeh slučajih še enkrat toliko, za 20 let 4 Din dnevno in za 15 let pa 6 dinarjev. Vlaganje teh dnevniških zneskov se vrši v domači hranilnik, ki ga dobi vsak zavarovaneec od zavarovalne družbe.

Zavarovalnica pa plača pri devnem vlaganju po 2 Din za 20-letno zavarovanje in sicer:

V slučaju smrti zavarovanca (če tudi bi umrl prvi dan zavarovanja) upravičenim osebam ali zakonitim dedičem **takoj 10.000 dinarjev.**

Ta znesek se izplača v slučaju smrti od početka zavarovanja do 12. leta. Zavarovalnina se pa zviša in izplača v slučaju smrti:

v 12. letu na	10.800 Din
» 13. » »	11.600 »
» 14. » »	12.400 »
» 15. » »	13.200 »
» 16. » »	14.000 »
» 17. » »	14.800 »
» 18. » »	15.600 »
» 19. » »	16.400 »
» 20. » »	17.200 »

Če pa zavarovaneec doživi to dobo, pa dobi na roko izplačano

18.000 dinarjev.

Pri vplačevanju po 3 Din dnevno skozi 15 let se pa izplača v slučaju doživetja zavarovanca **18.500 dinarjev.**

Ako pa umrje v dobi od prvega dne do 6. leta zavarovanja, se pa izplača upravičenim osebam ali dedičem 10.000 Din, od 6. do 15. leta se pa zavarovalnina zvišuje po 850 Din vsako leto.

Kot posebna ugodnost tega zavarovanja se izplača v slučaju smrti vsled nezgode poleg zgoraj določene zavarovalnine in to brez kakega doplačila za nezgodno zavarovanje še 10.000 Din.

V slučaju invaliditete (popolne delanezmožnosti pred 60. letom) **odpade nadaljno vplačevanje premij po 2 ali 3 Din dnevno in se zavarovalnina navzlic prenehanju vplačil izplača**

Davek od zaslužka ročnih delavcev.

Člen 56. zakona o proračunskih dvanajstih je za mesece april—julij 1925 upeljal novo krivico, nov davek, takozvani davek od zaslužka telesnih delavcev. Določbe tega člena so bile s členom 8. toč. VII. zakona o proračunskih dvanajstih za mesece avgust—november 1925 deloma izpremenjene ter veljajo izza 1. aprila 1925 zakonske določbe tega člena 8. točka VII. Oba tu omenjena zakona sta bila objavljena v Uradnem listu.

V svrhu informacij prizadetih ter da bi se delo pri odmerjenju, odtegovanju in plačevanju davka od zaslužka telesnih delavcev olajšalo, je izdalo finančno ministrstvo k omenjeni zakonski odredbi obširna navodila, katere je delegacija ministrstva financ v Ljubljani objavila v Uradnem listu, kos 95 iz leta 1925 na strani 675 potom razglasa št. 318.

V teh navodilih so izčrpno našteje vse različne vrste delavcev, ki pridejo v po-

v polni višini. Tekom 20 let vplača zavarovaneec v domači hranilnik po 2 Din dnevno skupaj 14.400 Din, pri tem, ko se zavarovancu izplača, če doživi to dobo, 18.000 Din. Se večjo ugodnost pa imajo dediči, če zavarovaneec umrje, kar lahko vsak sam izračuna.

Ta način zavarovanja se lahko podvoji in se pri vplačevanju po 4 Din čez 20 let izplača 36.000 dinarjev, pri vplačevanju po 6 Din se pa izplača čez 15 let 37.000 Din.

Kdor pozna vse zavarovalne kombinacije in vse težke pogoje običajnega zavarovanja, ta se takoj prepriča o ugodnostih tega specialnega ljudskega zavarovanja, s katerim je omogočeno vsakemu, da si pridobi z malimi neznatnimi prihranki večji kapital; če pa umrje, ima pa družina saj za prvo silo lepo zavarovalnino.

Kakor že povedano, jamči za točno izplačila teh zavarovalnin koncern zavarovalnic, ki ima nad 49.000 angleških funtov jamstvene glavnic. Zavarovanje izvrsi Jugoslovanska delniška zavarovalna družba Zora v Zagrebu **izključno samo potom Splošne zavarovalne zadruge v Ljubljani, Tržaška cesta 26,** ker se zavarovalnica z manipulativnimi in detajlnimi posli tega zavarovanja, ki ima izključno karitativen značaj, ne more baviti.

Splošna zavarovalna zadruga je dala v tisk brošuro o »Pomenu zavarovanja«, katero lahko vsak dobi. Ta zadruga daje tudi vsa druga pojasnila o zavarovalnih vprašanjih **brezplačno.**

Prinašamo ta članek, da ga proučijo naši čitatelji, ker je gotovo velike važnosti za vse naše družine. Pogledati moramo vsa pota, ki naj povedejo delavske družine v boljše nade in boljše čase.

Opomba uredništva. Mi smo priobčili ta članek S. K. Pripominjamo pa, da je prvič to zavarovanje predrago za slabo plačanega delavca in drugič, da je delavskemu razrednemu boju škodljivo vsako zavarovanje, ki ni v okvirju delavskih strokovnih organizacij. Sodrugi, premislite si članek in našo pripombo!

30-letnica podružnice pekov v Mariboru.

26. 10. 1896—26. 10. 1926.

Piše A. Č.

Dne 26. oktobra 1926 je poteklo 30 let, odkar se je ustanovila podružnica pekov v Mariboru. Če se ozremo v preteklost, koliko bojev so vodili pekovski pomočniki za zboljšanje njihovih strašnih razmer, v katerih so živeli pred in še po ustanovitvi svoje borb. organizacije in vidimo razliko med današnjimi razmerami, tedaj se lahko trdi, da nobena stroka si ni v tako kratki dobi priborila, kakor pekovska.

Vsi, ki se zanimajo za delavski pokret, dobro vedo, da je pekovski pomočnik do povojne dobe garal ponoči, njegovo opravljanje dela je bilo in je še nenaravno in nekulturno. Kljub temu, da je pekovski pomočnik garal ponoči v visoki vročini in okuženem zraku in ni poznal nobenega tedenskega počitnega dne in ker je njegov delovni čas dnevno trajal od 12. do 18. ure in v mnogih slučajih še po več ur dnevno v nehigijeničnih delavnicah za skromno plače, se je vendar vzdržal, ter začel spoznavati svoj strašni in žalostni položaj. Ker je bil priklenjen k svojemu delu, je dobival tudi hrano pri mojstru, ki je bila večinoma slaba in

nezadostna, tako tudi stanovanje. Seveda v pretežni večini to ime stanovanje ni bilo vredno svojega imena. Po dva skupaj v nesnažnem ležišču v kaki luknji, mnogokrat brez okna, toraj brez dostopa zraka in svetlobe; postelje, postavljene jedna nad drugo, v katere je zlezal ta suženj pekovskega mojstra, da si nekoliko odpočije svoje razdražene živce. V mnogih slučajih pa sploh ni bilo takozvane spalnice, kar vlegel je v pekarni na desko, kjer je poprej stavil surovo pecivo, si zvil vrečo ter jo vtaknil pod glavo in tako čakal na čas, ko ga je pekovski mojster spodil k nočnemu delu.

Posledice teh nekdanjih muk pekovskega pomočnika, oziroma vajenca še vidimo na krivih nogah starih pekovskih pomočnikov, ki kažejo, koliko je moral trpeti ta ubogi suženj za vsakdanji kruh.

Ze pred letom 1896. so nekateri pomočniki v Mariboru pristopili k strokovni organizaciji, ter vplačevali prispevke v Graz, kjer se je nahajala centrala »Verband der Bäckereiarbeiter Steiermarks«. Ker so prihajali od tam v Maribor pomočniki, ki so bili že prežeti z idejo borbene organizacije, so se začeli mariborski pekovski pomočniki, ki so prišli s svojimi graškimi tovariši v stik, zanimati za organizacijo in za ustanovo podružnice v Mariboru.

Ker se je po večkratnih sestankih prijavi precejšno število pomočnikov za organizacijo, se je dne 26. oktobra 1896. vršil ustanovni občni zbor podružnice v gostilni Lončarec v Vetrinjski ulici, na katerem je bil izvoljen kot predsednik Josip Sušnik, ki ga že krije zemlja. Ko so pekovski mojstri videli, da se je med pomočniki začelo gibanje, so začeli s pomočjo oblasti preganjati pomočnike in marsikateri pomočnik je postal žrtev tega postopanja reakcionarnih pekovskih mojstrov in staroavstrijskih političnih oblasti. Iz Graca so prihajali kot referenti na shode bivši pekovski pomočniki, med njimi tudi sedanji župan mesta Graz, s. Muhitsch Vincenc, ss. Notzar, Hosch in pozneje s. Hans Muhitsch, istotako pekovski komočnik in sedanji predsednik graške delavske zbornice.

Organizacija pekovskih pomočnikov je bila šele v povoju in je imela vsaka dežela svojo centralo, tako tudi bivši štajerski »Verband der Bäckereiarbeiter Steiermarks« s sedežem v Grazu in ta majhna osrednja društva se niso mogla tako razviti in tudi ne uspešne borbe voditi, ker je bilo njih finančno stanje prešibko.

Ker je bil delovni čas pekovskih pomočnikov v pretežni večini odmerjen do 18 in še več ur dnevno,

kar je zelo oviralo duševni razvoj, so stopili pomočniki najprej v borbo za skrajšanje delovnega časa na 12 ur. Ker je stopil leta 1896. v veljavo zakon, da se mora v pekarnah uvesti tedenski nedeljski nadomestni 36urni počitni dan, se je tudi ta zahteva pridružila drugim. Mojstri so vse zahteve pomočnikov brutalno zavrnili in v mescu maju 1898 je izbruhnila stavka, ki je končala z uspehom: uvedel se je 12urni delovnik. Pekovski mojstri so si na vse načine prizadevali to stavko in tudi ob enem organizacijo streti, ter vabili in privedli stavkokaze od vseh strani. Tvrška Scherbaum je poslala svojega agenta na Dunaj, da je privedel pomočnike s prevaro, da hoče vpljati novo pekarno dunajskega sistema. Ko je prisopihal vlak iz Dunaja, je čakala četa policije pri izhodu iz kolodvora, ter sprejela te prevarene tovariše, ki bi morali, kot nepoučeni o borbi v Mariboru pomagati Scherbaumu in pekovskim mojstrom zlomiti stavko. Tudi pomočniki so bili na kolodvoru ter pričakovali pri vsakem vlaku, če bi prišli kaki pomočniki, ki niso poučeni o borbi svojih tovarišev, da jih opozorijo na isto. Kako so bili presenečeni, ko jih je sprejela in obkolila policija, še bolje, ko je policija mariborskim pomočnikom grozila z aretacijo, če se kateri približa dunajskim tovarišem.

(Dalje prihodnjic.)

Plačilo za delo, ki se opravlja preko dogovorjenega števila ur dnevnega ali nočnega (navadno Burnega) dela, ne spada v osnovo za odmero.

Vrednost dogovorjene hrane in vrednost stanovanja se ravna po običajnih dnevnih cenah dotičnega kraja, kjer je delavec zaposlen.

Delodajalec jamči za plačilo davka za ves čas, v katerem opravlja delavec pri njem svojo službo. Plačilo tega davka so zavezani vsi delavci, ki so dovršili 18. leto in niso prekoračili 65. leta starosti; le delavci pod 18. in nad 65. letom so davka oproščeni.

Skupna vrednost letnih prejemkov v naravi in gotovini pod 5000 Din je davka prosta.

Poljedelski sezonski delnarji so davka od zaslužka oproščeni. Drugi sezonski delavci (n. pr. zidarji, ki delajo le dva do šest mesecev v letu) v gradbenih in industrijskih podjetjih — seveda nad 18. in pod 65. letom, so davku podvrženi, če za celo leto proračunani zaslužek presega 5000 Din. To se ugotovi na ta način, da se dnevna dajna pomnoži s 300 delovnimi dnevi. N. pr. če zasluži delavec dnevno 40 Din, znaša njegov celokupni zaslužek 12.000 Din; če bi pa zaslužil le 15 Din na dan, bi znašal letni zaslužek 4500 Din in tak delavec je davka oproščeni. Davku podvrženim sezonskim delavcem odtegujejo davek delodajalec ob izplačilu zaslužka in ga odvajajo davčnim uradom po predpisih točke 6 že omenjenih navodil za skupino B, katero bom pozneje obrazložil.

Od ugotovljenega enoletnega zaslužka je davkarji odvzeti: 2 odstotka kot davek, 0,5 odstot. kot invalidski davek, 0,6 odstot. kot izredni prebitek in 0,2 odstot. kot komorno doklado, torej 3,3 odstotkov od celotnega zaslužka.

Evidenco in kontrolo o plačevanju tega davka vodijo davčna okrajna oblastva, v Ljubljani pa davčna administracija, katera vodijo v to svrhu potrebne sezname po vseh podjetjih davčnih okrajih urejene. Tu se vsako vplačilo, spremembe itd. sproti zabeležujejo. Na ta način imajo davčne oblasti na koncu leta točno evidenco o vplačanih zneskih in o podjetjih, ki so z odpremo davka v zaostanku.

Vsem sodrugom za Novo leto!

Potrebno je, da se grupirate strokovno, da se organizirate politično, ker se morete edino na ta način orientirati v zamotanosti današnjega življenja. Organizacija je edina pot, edino sredstvo, ki vam daje smer in cilj, ki vam kaže, kje in kod vam je hoditi, da dosežete cilj svojega razrednega boja; oblast, ki vam pritiče po vseh naravnih zakonih. Težka in ostra je ta borba, to sami čutite. Ona zahteva vseh vaših sil. Le celi možje jo morejo voditi uspešno. A tudi podležete včasih. Zakaj? Sile, ki ste s njimi razpolagali, so bile premajhne. Da, vi ste organizirani politično, vi ste organizirani strokovno, vi ste borci! Za borbo pa vam ni potreben samo razum, samo program! Treba vam je tudi izobrazbe srca. Kultura vam je potrebna. Samouke, iz vas samih izrastle, vaše lastne kulture ste potrebni. Samostojna naj bo, neodvisna od one solzave meščanske kulture v zakrpanem, zanikarnem plašču, ki komaj pokriva njeno garjevo nagoto, njeno laž in hinavstvo. Ob tako »plemeniti« kulture se ne bodo ogrela vaša srca. Ona vam je tuja, ker je niste ustvarili vi sami, ker so jo skrpal drugi. Morda so bili še bolj lačni, kot vi, a bili so slepi in gluhi. . . . Ti so jo ustvarili brez vas in proti vam. Seveda se niso zavedali tega.

Vi imate svojo kulturno organizacijo in delujete v njej zase in zanjo. Toda veliko vas je, ki jo zanemarjate in ji morda plačujete samo članarino. Kaj ne? In vendar uspeva, čeprav vas je premalo, ki se zanimate zanjo. Toda še manj zanimanja imate za svoj pevski zbor. Niso tudi redki med vami, ki ga sploh ne poznajo. Tudi on obstoja in to vsled idealizma svojih pevcev in podpornikov, ki mu omogočajo življenje.

Take so razmere, v katerih se razvija delavska pesem, ona, ki je poklicana, da vam budi srca, da vam krepi duha, da vam daje sil. Vi jo radi poslušate, morda vam je potrebna, ali morate ji, slabotni, kakor je še, pomagati, da razmahne vse svoje sile. Ona naj bo izraz, ona naj bo utrip našega srca!

Ob sedemdesetletnici obrtnega šolstva v Ljubljani.

Obrtno šolstvo v Ljubljani praznuje z letošnjim šolskim letom svojo sedemdesetletnico. Kakor je ta obletnica razveseljiva z ozirom na dosežene uspehe, prav tako je meglen, zastrt pogled v bodočnost. »Štede-

Zasluzek telesnih delavcev je zavezan obdavčitbi izključno le po čl. 56 oziroma po čl. 8./VII. takoj v pričetku omenjenih proračunskih zakonov in se vsled tega ne sme obdavčiti z nobenim drugim davkom. Če je kak delavec oproščen tega davka, ker še ni dovršil 18. leta, ali ker je že prekoračil 65. leto starosti, se njegov zaslužek ne sme obdavčiti z dohodnino, četudi znaša nad 5000 Din letno. Če ima ročni delavec ali kak član njegove družine razven zaslužka z ročnim delom še druge dohodke, se pri ugotavljanju podlage za odmero dohodnine pušča ta zaslužek popolnoma v nemar in se ga ne jemlje v poštev niti pri določitvi eksistenčnega minimuma, niti ne vpliva na progresivno dohodnino v smislu § 175 zakona o osebnih davkih.

Glede načina, kako se davek odmerja in plačuje, deli fin. ministrstvo v navodilih delavce v tri skupine.

A. V prvo skupino (točka 5 navodil) spadajo oni delavci, ki opravljajo delo samostojno in od delodajalca neodvisno. Sem spadajo n. pr. postrešniki, čistilci čevljev, delnarji, žagarji in razni poulični prodajalci. Tem davčnim zavezancem odmerjajo davek cenilne komisije na podlagi prijav, ki jih te osebe morajo vlagati do 31. januarja vsakega leta davčnim oblastem (administraciji), kolekovane s 5 Din. V teh prijavah (napovedih) mora biti navedeno: ime, poklic, stanovništvo in letni zaslužek iz prejšnjega leta.

Za slučaj, da stranka ne vloži kolekovane prijave do 31. januarja, se ocenijo dohodki na podlagi uradnih poizvedb in drugih pripomočkov.

Postopanje glede odmere in predpisa davka v tej skupini je popolnoma analogno postopanju pri dohodnini.

Odmerjeni davek postane pravomočen v 15. dneh po prejemu plačilnega poziva (naloge) odnosno po razglasu predpisanega izkaza, ki je razgrnjen pri davčnem oblastvu (administraciji) in davčnem uradu.

Delavci v tej skupini plačujejo davek sami direktno davčnemu uradu četrtletno v rokih, v katerih zapadejo tudi ostali neposredni davki, t. j.: 1. februarja, 1. maja, 1. avgusta in 1. novembra.

Eksekutivno izterjanje davka se začne po preteku vsakega tromesečja.

(Konec prihodnjic.)

Poglejte sodrugi, kaj vse store meščani za svoja pevska društva! Ni jim treba članarine; podpirajo jih prav izdatno. Tudi država jih podpira in to, o ironije, tudi iz vaših žuljev, iz davkov, ki jih vi plačujete. No, vam ni do državne podpore, ne morda zato, ker je ne dobimo, ampak zato, ker lahko stojimo na lastnih nogah. Sami hočemo ustvariti in gojiti svojo pesem, ker hočemo, da ostane naša, da ji ne bo nihče razum vas samih kumoval.

Lepa je naša pesem, poznate jo. Lepa je in uspeha ima. Ni na mestu vaš dvom, da delavec ne more tako peti, kakor pa kak meščan. Da težje sicer, a vendar lahko enako uspešno! Pesem pa še, ker ne požete, ker vam je dolg čas, ampak, ker so vaša srca žejna pesmi.

Rekli smo: naša pesem ne potrebuje državne podpore, mi potrebujemo samo delavcev, vas pevcev! Mnogo vas je, ki znate večalimanj peti; vas vabimo, da stopite v naš krog, da bo mogočnejše orila naša pesem, da bo hitreje budila srca. Naj vas ne vodijo pri tem malenkostni oziri komoditet, ampak razredna zavest, ona železna zavest, ki vam daje poguma v vseh vaših bojih. Zavedajte se, da vam je treba tudi kulture, ne samo uma. Iz srca si želimo, da ne izostanejo uspehi našega klica, da se vas bo vsaj nekaj oglasilo, vsaj nekaj odzvalo.

Poglejte, sodrugi, samo češke, poglejte samo ruske delavce! Kake zборе imajo! Vpoštevajo jih in z lakoto tekmujejo z vsemi meščanskimi zbori. To naj bo naš cilj, naš ideal: ustvariti močan pevski zbor, izobraziti ga pevsko do skrajne možnosti, da ga boste poslušali ne samo v zabavo, ampak, da vam bo njegovo petje tudi duševna hrana, užitek srca!

Zato, sodrugi, vas ponovno vabimo, da se pridružite nam. Sprejmemo vas z odprtimi rokami. Nihče naj se ne pomišlja in naj pride takoj. Mi čakamo na vas . . .

Opomba: Sprejemanje novih članov je vsak torek in četrtek ob 8. uri zvečer v Delavskem domu, Marxov trg, II. nadstr.

dom in težavami priborili v ranjki Avstriji, vse, kar smo si po preobrazgradili, trpi sedaj na pomanjkanju sredstev za nadaljni razvoj. RR-vlada, ki je imela za gospodarske potrebe in kulturne cilje vedno polno obljub, je dovedla do tega, da grozi skrčenje celih oddelkov obrtnonadaljevalnega šolstva, kojega potreba je z ozirom na konkurenco iz inozemstva od dne do dne večja, o čemur priča tudi od leta do leta naraščajoči obisk. V svrhu točnejšega pregleda stanja naših obrtnonadaljevalnih šol prinašamo v naslednjem kratkem statistični pregled:

Prva obrtno-nadaljevalna šola v Ljubljani je bila ustanovljena na realki dne 11. oktobra 1865. leta. Bila je takozvana nedeljska šola. Pouk se je vršil samo ob nedeljah. Šola je prvo leto obiskalo 115 učencev (32 pomočnikov in 83 vajencev). Med temi je bilo 35 mizarjev, 12 zidarjev, 10 ključavničarjev, 9 tesarjev, ostali pa so pripadali raznim drugim obrtnim strokam.

Danes imamo v Ljubljani osem obrtno-nadaljevalnih šol, ki jih obiskuje 1636 učencev najrazličnejših obrti in sicer:

1. Splošna obrtna nadaljevalna šola na Vrtači Erjevčeva cesta 19 v Ljubljani. (Živilska stroka.) Na šoli poučuje 5 učiteljev, od teh 4 izprašani, t. j. imajo tozadevne tečaje. En pripravljalni razred, dva I. razreda, en II. razred in risarski tečaj. Po strokah je število vajencev: pekov 38, mesarjev 45, slaščičarjev 8, meščičarjev 2, brivcev 32, frizerk 7, cvetličar 1 in vrtnarjev 14, skupaj 147 vajencev in vajenk.

2. Strokovna nadaljevalna šola za stavbinske obrti v Ljubljani na Grabnu, Cojzova cesta. Na šoli poučuje 15 učiteljev, vsi izprašani. Šola ima za vajence 12 oddelkov s 320 učenci. Razdeljeni po razredih, trije s pripravljalnim razredom, štiri oddelki I. razreda, trije oddelki II. razreda in dva oddelka III. razreda. Po strokah pripadajo vajenci sledečim obrtom: stavbni, ključavničarji 92, stavbni mizarji 94, zidarji 47, pečarji 8, dimnikarji 6, kleparji 47, kamnoseki 8 in tesarji 18, skupaj 320 vajencev.

3. Strokovna nadaljevalna šola za mehansko-tehniške obrti v Ljubljani na Ledini, Komenskega ulica. Na šoli poučuje 17 učnih oseb, med njimi 3 inženirji. Od ostalih je izprašanih za risanje 6, ostali so izprašani za pouk v trgovinskih predmetih. Šola ima 12 oddelkov s 350 vajenci. Razdeljeni po razredih, eden pripravljalni razred, pet oddelkov I. razreda, trije oddelki II. razreda in trije oddelki III. razreda. Vajenci po strokah: mehanikov 71, strojnih ključavničarjev 108, livarjev 15, kovačev 10, železostrugarjev 6, kolarjev 10, modelnih mizarjev 7, elektrotehnikov 56, tehničarjev 7, ortop. mehanikov 4, preciznih mehanikov 2, urarjev 9, puškarjev 4, pilarjev 3, optikarji 1, kovinotiskarjev 1, brusarjev 3 in sodarjev 1, skupaj 350 vajencev.

4. Strokovna nadaljevalna šola za umetne in oblačilne obrti (moški oddelki) v Ljubljani, Na Prulah. Na šoli poučuje 13 učiteljev, 12 s tozadevnimi tečaji, 1 brez tečaja. Šola ima 11 oddelkov s 325 vajencev. Razdeljeni so po razredih: dva oddelka pripravljalnega razreda, dva oddelka (umetna obrt) I. razreda, eden II. razreda in III. razreda, dva oddelka (za čevljarje) I razreda in eden II. razreda, eden oddelki (za krojače) I. razreda in II. razreda. Po strokah pripadajo vajenci sledečim strokam: pleskarjev 21, ličarjev 10, soboslikarjev 20, črkoslikarjev 5, rezbarji 1, ščetarji 1, slikarji (umetni) 1, sedlarji 15, tapetniki 19, zlatarji 10, pasarji in srebrarji 4, fotografi 12, knjigovezi 10, vrvarji 1, jermenarji 9, graverji 1, torbarji 1, čevljarjev 99 in od teh nekaj šteparic in 85 krojačev; skupaj 325 vajencev in vajenk.

5. Ženska strokovna nadaljevalnica za umetne in oblačilne obrti pri sv. Jakobu v Ljubljani. Na šoli poučuje 15 učiteljev in učiteljic ter ima eden pripravljalni razred, štiri oddelki I. razreda in II. razreda in dva oddelka nastavnega tečaja za krojno

ZATO da boste sveži in zdravi

KUPUJTE prvovrsten pridelek h kavi ter

ZAHTEVAJTE posod **Kolinsko cikorkijo**, ki daje kavi fin okus, barvo in izdatnost. Pri nakupu

PAZITE da dobite samo prave takšne te zavitke:

risanje in prikrojevanje, skupaj 11 oddelkov. Po strokah pripadajo vajenke sledečim obrtom: krojačic za kostume 247, šivil za perilo 29, modistk 43, krznicar 2 in vezilj 3, skupaj 324 vajenk. Opomba. NB. Ker vsled pomanjkanja sredstev ni bilo mogoče razširiti šole na 3 zaporedne razrede (III razr.), je bil letos otvorjen »nastavni tečaj« za nadaljevanje krojnega risanja in ev. prikrojevanje. V tem tečaju se vrši pouk za vsak oddelki po 2 uri na teden in to ob četrtkih od 2.—4., oz. od 4.—6. ure popoldne. Tako se nudi na ti šoli prilika absolventijam II. razreda, da popolnoma dosežejo učni smoter iz predmeta, ki je zanje najvažnejši.

6. Gostilničarska strokovna nadaljevalna šola v Ljubljani. Gospodarska cesta 16. Na šoli poučujejo 4 učitelji v 4 oddelkih, dva I. razreda, eden II. in III. razreda. Po strokah: kavarniških natararjev 17, restavracijskih natararjev 31 in kuharjev 7; skupaj 55 vajencev. Opomba: Žensko vajeništvo, kojega je pri-glašeno 12 vajenk, ne obiskuje šole radi pomanjkanja prostorov.

(Konec prihodnjic.)

Domači pregled.

Zidava stanovanjskih hiš v Ljubljani.

Oktober meseca 1926 sta v Ljubljani Strokovna komisija in društvo stanovanjskih najemnikov sklicala protestni shod proti ukinitvi stanovanjske zaščite. Mnogi-ce najemnikov in podnajemnikov so na tem shodu dale izraza svojemu ogorčenju nad RR-vlado, ki je skupaj s hišnimi posestniki pripravila ukinitve stanovanjske zaščite za letošnje leto. Na tem shodu so naši sodrugi povdarili zahtevo, naj rešita država in občina stanovanjsko bedo s tem, da zidata za delavstvo in uradništvo stanovanjske hiše. Vlada se na to do danes še seveda ni zganila. Ljubljanska občina je pa vendar uveljavila upravičenost te zahteve in klub temu, da ljubljanci nimajo izvoljenega občinskega sveta, je vendar vladni komisar Mencinger zapolnel akcijo za gradnjo cen-nih stanovanj.

Strokovne organizacije v Ljubljani so se z ozirom na ta ukrep vladinega komisarja sestale 6. t. m. na krajevno med-strokovno konferenco, ki je sklenila sledeče:

1. Znesek 30 milijonov dinarjev, ki ga najame vladni komisar za gradbo stanovanjskih hiš, naj se porabi izključno za gradnjo velikih stanovanjskih hiš, ker je to bolj ekonomično z ozirom na upravo in opremo hiš z vsemi modernimi napravami. (Tako zida dunajska občina.)

2. Za gradbo namenjeno posojilo se naj porabi izključno za stanovanjske hiše, ki bodo last občine, ker ni ne v interesu občine in ne v interesu večine prebivalstva, da bi se iz javnih fondov podpirala katerakoli privatna spekulacija v katerikoli obliki.

3. Z ozirom na gmotni položaj delavcev in uradnikov naj se zidajo majhna stanovanja z eno sobo in prostorno kuhinjo, ker velikih stanovanj bo kmalu dovolj na razpolago v starih hišah.

4. Stanovanjske hiše naj se zidajo v prometnih središčih.

5. Graditi naj se prične takoj.

Kakšno stališče bo zavzelo ljubljansko meščanstvo napram tej akciji, še z gotovostjo ne vemo. Vendar lahko to po več starih sklepamo. Kapitalistično »Jutro« se sicer ne obrača naravnost proti tej akciji, vendar prikriti namiguje, da je proti — kajti za »Jutrom« stoji hišni posestnik, ki jim seveda to ni všeč, ker bo njihovega oduševstva s tem konec.

Kakor hitro se bi kaj ganila gospoda proti, bodo združene strokovne organizacije in stanovanjski najemniki ukrenili akcijo, ki bo izvojevala gradnjo stanovanjskih hiš.

Mi smo pripravljeni!

Marxove slike.

Naši delavski domovi, organizacijski prostori in proletarska stanovanja so ali brez vsakih socialističnih slik, ali pa imajo kake prav zastarele. Strokovna komisija pa lahko dobi z Dunaja velike (60 x 65 cm) petbarvne najkrajše izdelane Marxove slike po znatno nižji ceni, ako se jih naroči več skupaj. Delavski domovi, organizacije, sodruzi, družinski očetje, naročite te slike pri Strokovni komisiji in okrasite z njimi svoja bivališča! Ena slika vas bo stala največ 40—45 Din s poštnino.

Zima je pritisnila.

Mraz in sneg, Marsikak proletarec nima zakurjenega stanovanja. Kam naj se poda ob večernih urah. Vsak ljubljanski sodrug naj gre v čitalnico in knjižnico prosvetnega oddelka Delavske zbornice v Gradišče 2, kjer se ne bo samo ogrel pri zakurjeni peči, temveč tudi prebral zanimive časopise in knjige.

Delavska operna predstava.

Odkar obstoji ljubljanska opera, se še ni v njej vršila nobena delavska predstava. Sedaj se je pa dogovoril prosvetni oddelk Delavske zbornice z gledališko upravo, da se vrši operna predstava pri polovičnih cenah v soboto, dne 15. januarja zvečer. Predvajala se bo komična (šaljiva) opera »Seviljski brivci«. Vstopnice dobite pri prosvetnem oddelku Delavske zbornice v Gradišču 2. še do petka, v soboto pa v operni blagajni. Priporočamo pa vsakemu, da si prej kupi vstopnice, ker je vprašanje, če jo bo v soboto še dobil. Zanimanje za to predstavo je namreč veliko. Sodrug! in sodružice, v soboto vsi v opero!

Nova vlada z generali.

Za praznike smo dobili peto Uzunovičovo vlado. Stirikrat je padla, češ da radikalni ne morejo več skupno delati z radikali. In petkrat se je sestavila vlada zopet iz radikalov in radičevcev. V petič se jim je pridružil še general, ki naj uredi železniški promet.

Večkrat se govori: parlamentarizem in demokracija v Jugoslaviji sta ogrožena! V resnici jih sploh nič več ni. Ker osem let imamo že parlament brez parlamenta in 18 ministrov brez vsakega sposobnega ministra. Nova generalna sablja daje samo viden izraz temu režimu.

Delavstvo ima do nove vlade še manj zaupanja kakor do sedanjih. Toda samo nezaupanje in mrmranje ne zadostuje. Organizirati se je treba in organizirano moramo pripravljati svoj boj za kruh in svobodo.

Članom okrožnega urada za zavarovanje delavcev v Ljubljani.

Z ozirom na številne pritožbe, ki jih dnevno dobivamo od posameznih članov naših organizacij, opozarjamo prizadete kakor tudi vse člane OUZD, da se dobe pri ekspoziturah OUZD tabelle, ki natančno povedo, koliko sme delodajalec odtegniti delojemalcem za bolniško in nezgodno zavarovanje. Nabavna cena za tako tabelo znaša 1 Din in naj si jo nabavijo vse podružnice in zlasti oni delavski zaupniki, ki se pečajo s pritožbami radi previsokega odtegotvanja bolniško-zavarovalnega prispevka. (Strokovna komisija pa je izdala celo brošuro o socialnem zavarovanju, ki jo mora vsak zavarovanec čitati. Naročite jo! O. u.)

Socialni čut klerikalnih podrepnikov.

V Zvezi delovodij za Slovenijo je bil večleten livarski mojster Franc Hrovat. Mož je dolgo vrsto let plačeval svojo članarino ter nosil svoj težko pristradani denar v Rokodelski dom, kjer je generalni štab teh ponižnih slug. V dobri nadi, da mu bo na stara leta, ko bo onemogel, prišlo prav in da mu bodo dali vsaj toliko podpore, da mu bo mogoče si kupiti vrvo, da si tako konča to pregrešno življenje. Ali industrija se modernizira in modernizira se tudi »Zveza delovodij«. Ostarelo možiček ni bil več dober za mojstra, moral se je lotiti zopet dela. Zaslugek je bil zadnje mesece slab, tako da je komaj preživljal svojo družino; seveda ni mogel plačevati redno svoje članarine. Gospodje pa, mesto da to uvidijo ter se skušajo ravnati po izreku »ljubi svojega bližnjega, kakor samega sebe«, so se zbal za svoje bisage ter podpore potrebnega moža črtali iz seznama svojega članstva.

Kaj takega je mogoče samo pod klerikalnim okriljem in pri tistih ljudeh, ki so svojo razredno zavest obesili na »cofo Slovenske ljudske stranke.

Izseljevanje v Francijo.

Dnevno se dogaja, da odpotujejo večje ali manjše skupine delavcev v Francijo iskati dela. Navadno so delavci preskrbljeni z jugoslovanskim potnim listom in prehodnim vizumom švicarskega konzulata, dočim nimajo vizuma francoskega konzulata. Delavci so mnenja, da jim bo v Bazlu lahko dobiti vizum za nadaljevanje poti v Francijo. Vendar v Bazlu francoski konzulat odklanja izdajo vizumov. Delavec, ki hoče dobiti vizum, mora preje skleniti z delodajalcem v Franciji delovno pogodbo, iz katere je razvidno: pri komu delavec sprejema delo, v kakšni stroki, za kateri čas je zaposlen, višina mezde itd. Tako sklenjeno pogodbo mora odobriti in

overiti prefektura. Šele na podlagi tako opremljene delovne pogodbe izda francoski konzulat vizum za potovanje v Francijo v svrhu zaposlenja. Delavci, ki pridejo v Bazel, navadno ne morejo predložiti potrebnih dokumentov francoskemu konzulatu, ki jim zato tudi ne izda vizuma. Delavci ostanejo brez denarja na cesti. Švicarske oblasti ne dovolijo bivanja v republiki inozemskim delavcem, ki so brez sredstev. Švicarska policija jih privede na jugoslovanski konzulat, ki tudi nima na razpolago sredstev za odpomoč delavcem. Delavci pridejo v največje neprijetnosti in ne preostane drugega, kot da se jih prisilnim potom odvede na jugoslovansko mejo. — Jugoslovanski konzulat v Bazlu opozarja zato v Francijo potujoče delavstvo, da se ne podaja preje na pot, dokler ne dobi že v domovini vse potrebne dokumente, med temi tudi francoski vizum.

Mednarodni pregled.

Naši izseljenci v Kanadi.

V časopisu so se širile vesti, da so naši izseljenci v Kanadi izpostavljeni največji bedi. Z ozirom na to je izdal konzulat v Montrealu o položaju izseljencev v Kanadi ta-le pojasnila:

Precelj resnice je na tem, da v Kanadi razen na farmah ni dobiti dela. Potrebno je, da so vsi dosejenci, ki pridejo v Kanado, poljedelci in da tudi ostanejo pri tem poslu. Res je, da niso ravno privlačne mezde na farmah in da se lahko v rudnikih zasluži več. Farmarji plačujejo svoje stalne delavce od 30 do 40 dolarjev mesečno (1500 do 2000 dinarjev) s hrano in stanovanjem. Za čas zetje zaslužijo poljedelski delavci tudi več. Kanadska industrija je še nerazvita. Velika razočaranja dožive oni naši dosejenci, ki zapuste farme v nadi, da dobe boljši zaslužek v tovarnah in rudnikih. Cesto ostajajo taki dosejenci tedne in mesece brez posla in žive od podpor svojih tovarišev, ki delajo, ali pa od podpor prijateljev in sorodnikov v Zedinjenih državah.

Veliko zla povzročijo našim dosejencem v Kanadi poiskusi, da prekoračijo mejo in se naselijo v Zedinjenih državah. V velikih mestih Kanade obiščejo dosejenci razne agente, ki prodajajo parobrodniške karte in izvršujejo druge usluge dosejencem. Morala teh agentov ni vedno posebno visoka in pogosto vrše utihotapljanje dosejencev v Zedinjene države. Naši ljudje plačujejo velike vsote, da jih agenti na ta ali oni način spravijo preko meje. Ta podvzelja imajo včasih uspeh, zelo pogosto se pa končajo nesrečno za uboge dosejence. Amerikanske obmejne straže polove velik del takih dosejencev, jih zapro in izročijo sodišču, kar končava z deportacijo.

Trditve, da na tisoče naših državljanov leži v barakah v kanadskih mestih in da tam umirajo od gladi, ni resnična. V Montrealu je n. pr. komaj nekaj desetina naših ljudi. Vsi pa dobro vedo za Konzulat in se tudi nanj obračajo pri vsaki priliki. Po zimi, ko ostanejo brez posla, se obračajo na konzulat s prošnjami, da jim preskrbi službo, če pa to ni takoj mogoče, da jim priskoči na pomoč s podporo za prehrano. Konzulat vedno ugodno prošnjam brezposelnih, kolikor mu je pač mogoče. V ostalih večjih krajih so razmere nekoliko drugačne, ker je večje število prošnikov. V nobenem kanadskem mestu pa ni več kot 500 naših ljudi in ne more biti govora o umiranju tisočev od gladi, ker v nobenemu mestu teh tisočev ni. Veliko je slučajev, da ostanejo delavci brezposelni brez lastne krivde, ker jih odpustajo farmarji, ko jih več ne potrebujejo. Ali večina brezposelnih lahko dobi zaposlitev pri drugih farmarjih. Kakor rečeno, pa naši dosejenci ne ostajajo radi na farmah in to povzroča največje nevolje. Nerazvita kanadska industrija ne more dati vsem posla, a v rudniških krajih je običajno mnogo onih, ki čakajo na delo.

Najboljše sredstvo, da se zaščiti naše dosejence v Kanadi je, da se nikdar dovolj ne naglašajo našim ljudem, ki odpotujejo v Kanado, da svoj korak dobro premislijo in da pridejo v Kanado samo oni, ki resnično hočejo delati kot poljedelci in da potem nekega dne dobe lastno posestvo. Vsi oni, ki pa pridejo z namenom, da se utihotapijo v Zedinjene države, a ki mislijo, da zaslužijo v delavnicah in tovarnah mezde, ki se plačujejo v Zedinjenih državah, vsi ti izseljenci naj ne odpotujejo v Kanado, kajti prej ali slej jih doleti v Kanadi razočaranje.

Zbližanje med Jugoslavijo in Sovj. Rusijo.

Zadnje čase se vedno bolj slišijo glasovi, da bosta Jugoslavija in Rusija upostavili medsebojne zveze.

Dosedanja zunanja politika radikalne vlade je privedla kraljevino SHS v nesrečen položaj: Italija uporablja proti Jugoslaviji Albanijo, sedaj hujska še Romunijo, z Madžarsko in Bolgarijo pa še nikdar ni bilo prijateljstva. Skratka: Jugoslavijo obdajajo same nasprotno sile.

Rusija je največ pomagala predvojni Srbiji v balkanskih vojnah. V novo nastali Jugoslaviji vladajoča gospoda ni marala do danes ničesar slišati o Rusiji, v kateri ne kraljuje več car. Danes pa uvideva že tudi napredni del meščanstva, da more biti le Rusija naravna zaveznica Jugoslavije. Delavski razred Jugoslavije bi seveda z dvojnimi veseljem pozdravil prijateljstvo z rusko delavsko državo.

Naše organizacije.

Kovinarji.

Občni zbor Saveza Metalskih Radnika Jugoslavije, podružnica Guštanj se vrši v nedeljo, dne 16.

januarja 1927 ob 9. uri dopoldne v gostilni »Milonik« v Guštanju. Dnevni red: 1. Poročilo odbora. 2. Poročilo kontrole. 3. Poročilo delegata oblastnega tajništva. 4. Volitev novega odbora. 5. Razno. — Radi važnosti občnega zbora se prosi, da se vse članstvo občnega zbora sigurno udeleži.

Rudarji.

Izjava.

Podpisani člani ZRJ, podružnice v Zagorju ob Savi, zbrani na sestanku dne 15. decembra t. l. ter pristajši levega krila v tej organizaciji, smo z ozirom na pisavo lista »Enotnost«, v katerem se vedno napada predstavnik te organizacije in nje sklepe in to v času, ko vodi ZRJ boj za zboljšanje položaja rudarskega delavstva, javno omalovažuje isto, kar škoduje nje ugledu in s tem v zvezi interesom občnega rudarskega delavstva, primorani, da izjavimo sledeče, kar blagovolite objaviti v vašem litu »Enotnost«:

1. Ni res, da vodita ss. Arh in Krušič naše strokovno organizacijo, tako, kakor to zahteva Trboveljske premogokopna družba, temveč jo vodita tako, kakor to mi člani in naši razredni interesi zahtevajo.

2. Ni res, da se je pri vložitvi meznih zahtev TPD nepravilno postopalo, temveč je res, da je vložitev spomenice TPD sklenila konferenca ZRJ v Trbovljah dne 21. novembra po svojih 28ih zastopnikih.

3. Obsojamo vsako napadanje in omalovaženje naše razredne strokovne organizacije ZRJ in njenih predstavnikov napram meščanski javnosti. Zakaj, za delo in sodbo v tej organizaciji smo odgovorni mi kot člani iste, ne pa gotovi politični eksponenti.

Zagorje, dne 15. decembra 1926.

Miklavčič Alojz, Ravnik Ivan, Rotar Jože, Zupan Ivan, Grobelsšek Ivan, Bolte Ivan, Dolanc Alojz, Krautberger Anton, Napotnik Ivan, Martinšek Miha, Kamnik Ivan, Ule Franc, Šauer Filip, Krautberger Juri, Borrišek Ivan, Dolenc Urban, Grčar Rudolf, Zore Franc, Priman Ferdo, Medvešek Franc, Plaznik Edvard.

Iz revirjev, tovarn in delavnic.

Trbovlje. Vršile so se, kakor znano, dne 12. decembra 1926 volitve v II. rudarsko skupino. Kandidatne liste so bile kar štiri, sicer sta pa dve popolnoma propadli, ker rudarsko delavstvo ne mara imeti zaupnikov, kateri se šopirijo v kapitalističnih strankah. — Lista ZRJ si je priborila lepo zmago v nekaterih obratih; sicer bi bila popolnoma zmagala, ako bi se celokupno delavstvo zavedalo, da je edina in uspešna borba delavstva napram kapitalu le v močnih strokovnih organizacijah.

Kakor se v vsaki borbi, katero hije rudarsko delavstvo za svoje pravice, objavijo izdajalci delavskih interesov, tako so se pojavili tudi tukaj iz takozvane Bernotove skupine, kateri so pod geslom skupnosti na najnesramnejši način ogoljufali nekatero sodruge od »Enotnosti« in skupine »Zedinjenje« za njihove glasove, da so jih oddali Bernotovcem. Bernotovci so sicer vzeli nekaj sodrugov od skupine »Enotnost« in »Zedinjenje« na listo, niso pa za njih glasovali, temveč edino za svoje ožje pristaše.

Na sestankih so Bernotovci na najgrši način blatili med delavstvom ZRJ, zraven pa omenjali, da oni vodijo organizirano akcijo za volitve v II. rudarsko skupino, ni pa niti eden izmed Bernotovcev strokovno organiziran.

Takoj po volitvah je nastala drugačna situacija; delavstvo je uvidelo, kako so jih Bernotovci opeharili in izdali ter se je začelo silno zgražati nad to izdajalsko gardo Bernotovega kova. Zahtevalo je takoj, da naj tudi v dejanjih pokažejo svoj socializem. Tukaj je pa bilo delavstvo razočarano, kajti tisti kričarji, kateri so pred volitvami tako blatili strokovno organizacijo in njene zaupnike, so se izkazali po-

polnoma nezmožni, da bi zagovarjali delavske pravice. Izkazali so se sploh nezmožni, da bi se borili za interese delavstva; tako tudi niso prišli v II. rudarsko skupino z namenom, da bi se z ramo ob rami bojevali z ostalimi zaupniki, pač pa so prišli z namenom, da razdirajo delavske vrste in sejejo nezaupanje proti vsemu, kar stremi po enotni borbi proti izkoriščevalcem. Tako je rudarsko delavstvo uvidelo, da ti vtihotapljeni Bernotovci niso zaupniki delavstva, pač pa poslušni psički TPD. — Dolžnost ostalih zaupnikov pa je, da se organizirajo ter skupno z ZRJ nadaljujejo borbo za delavske pravice, za njegov življenjski obstoj in za zmago delavstva nad kapitalom. F. P.

Hrastnik. (Občni zbor steklarjev podružnice SDZJJ v Hrastniku dne 5. decembra 1926.) Dnevni red: 1. Poročilo predsednika, tajnika in blagajnika. 2. Volitev novega odbora. 3. Razno. — Iz poročila je bilo razvidno, da je podružnica od zadnjega občnega zbora v dne 28. februarja t. l. imela 31 podružničnih sej, 19 shodov in sestankov. Plačujočih članov je imela podružnica koncem novembra v II. razredu 28 in v III, 14 ter v IV. 60, tedaj skupaj 102 člana. — Denarno stanje: Posmrtni sklad Din 495,75, sekcijski sklad Din 749,50, posebni sklad za knjižnico in časopise Din 611,35, podružnica ima v blagajni Din 720,—, v konzumu in posojilu Din 5929,60, skupaj Din 8.506,20. — Iz posmrtnskega sklada je plačevala pogrebne za otroka Din 250,—, za ženo ali moža pa Din 350,—. To je bilo dosedaj, a sedaj naprej se je pa sklenilo, da bo pogrebina za otroke Din 350,—, za odrasle pa Din 450,—. — Poročilo predsednika, blagajnika in tajnika se je v zelo z odobravanjem na znanje. — Pri 2. točki: volitev novega odbora, so člani glasovali s listki ter so dobili največ glasov ss. Kölner, Zaletel in Brnjas, končno se je izvolil odbor, kakor sledi: Predsednik Kölner Alojz, blagajnik Zaletel Franc II, tajnik Brnjas Franc; odborniki: Mastnjak Ivan, Vurm Karl, Obermajer Pepo, Grum Jože, Ranciering Anton, Zaletel Ignac, Kontrola: Götz Pepi Knez Matija. — K razno-terosti je govoril tudi s. Makuc. Poročal je o plenumu ORSJ ter o sklepih, ki so se izvršili. Poročal je o redukciji steklarjev v Zagorju in o odpustitvi iz službe podružnični odbor ter o korakih, ki jih je napravilo pokrajinsko tajništvo in centrala, da se zaščiti preganjane sodruge. Danes je še organizacija šibka, napeti moramo vse sile, da postanemo jaki. V organizaciji SDZJJ ne sme manjkati nobenega steklarja. Dosedaj smo bili v defenzivi, treba bo da se zopet pričnemo boriti. Kapital je postal napram delavcem zadnjih par let brezobziren, ako bodemo hoteli, da zaščitimo sebe in naše družine pred strašnim izkoriščanjem, tedaj vsi v organizacijo, nobenega steklarja ne smemo pogrtaati v naših vrstah. — Po triurnem zborovanju je s. Grum zaključil dobro uspeli občni zbor.

Objave.

Vabilo

redni občni zbor

Socialist. tiskovne zadruga

r. z. z o. z., ki se vrši v pondeljek, dne 24. januarja 1927, ob pol 8. uri zvečer v Ljudskem domu v Mariboru.

DNEVNI RED:

1. Poročilo načelstva o poslovanju zadruga v letih 1925 in 1926.
2. Odobritev računskega zaključka za poslovni leti 1925 in 1926.
3. Poročilo finančne kontrole.
4. Sklepanje o spremembi pravil eventuelno o likvidaciji zadruga.
5. Raznoterosti.

V Ljubljani, dne 27. decembra 1926.

Načelstvo.

Listnica uredništva.

J. A. Uredništvo ni krivo, da je izostal podpis pri Vašem članku.

P. Kranj. Dopisa ne moremo priobčiti, ker pridemo v nujen konflikt s tiskovnim zakonom. Saj veste, kako je pred sodiščem čisto nemogoče doprinesti dokaz resnice. Ali prevzamete osebno odgovornost Vi?

ZADRUŽNA BANKA V LJUBLJANI

Aleksandrova cesta

izvršuje vse bančne in finančne posle. Sprejema hranilne vloge ter jih najbolje obrestuje. Prodaja srečke državne razredne loterije.